

De dineros

Van Tim Parks verschenen eerder bij De Arbeiderspers:

Fictie

Nieuwe kleren voor Massimina

De geest van Massimina

Europa

Bestemming

Rechter Savage

Buiten bereik

Dromen over zeeën en rivieren

Non-fictie

Italiaanse buren

Italiaanse opvoeding

Een seizoen met Hellas Verona

Het Medicigeld

Leer ons stil te zitten

Tim Parks
De dienaress

Vertaald door C.M.L. Kisling

Uitgeverij De Arbeiderspers · Utrecht
Amsterdam · Antwerpen

Copyright © 2012 Tim Parks
Copyright Nederlandse vertaling © 2012 C.M.L. Kisling/
b v Uitgeverij de Arbeiderspers, Utrecht
Oorspronkelijke titel: *The server*
Uitgave: Random House UK, Londen

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van b v Uitgeverij De Arbeiderspers, Franz Lisztplantsoen 200, 3533 JG Utrecht. *No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from b v Uitgeverij De Arbeiderspers, Franz Lisztplantsoen 200, 3533 JG Utrecht.*

Omslagontwerp: Nico Richter
Omslagfoto: Stuart Brill/Hollandse Hoogte

ISBN 978 90 295 8339 8 / NUR 302

www.arbeiderspers.nl

*Genoeg van wereldse zaken! Ik zal in meditatie mijn geest richten,
en hem afhouden van valse paden.*

De Bodhicaryāvatāra

Seks is verboden

Seks is verboden in het Dasgupta Instituut. Dat is een van de grote voordelen van het werken hier. Ik ben natuurlijk vrijwilliger, ze betalen me niet, ik heb het dus niet over *echt* werk. Officieel ben ik dienaress. Harper zegt dat het ongewoon is dat iemand meer dan drie of vier retraites achter elkaar dient. Dat is te begrijpen. Ouders betalen geen dure opleiding zodat je de rest van je leven gratis kokend en schoonmakend kunt doorbrengen. Ze hebben ambities, ze hebben plannen met je. Teleurstellen is moeilijk.

Alle dienaren hier zijn jong, of nogal jong, zo'n beetje ertussenin. In feite zitten mensen altijd ergens tussenin, dat kan niet anders. Maar je begrijpt wel wat ik bedoel. Vakantiebaantjes, een jaar eruit. Soms vraag ik me af waar ik tussenin zit. Ik denk dat het vrij gemakkelijk is te zeggen wat voor dingen er achter je liggen, hoe je hier bent terechtgekomen en zo. Mensen maken zich vooral zorgen over de toekomst. Maar hoe langer ik in het Dasgupta Instituut ben, hoe minder zeker ik ben over wat er daarvoor gebeurd is. In het begin, toen ik voor het eerst ging zitten en probeerde te mediteren, dreunde het verleden maar door mijn hoofd. Dat heeft iedereen. Je gaat zitten en sluit je ogen en de gedachten beginnen te blaffen als dolle honden. Zo ging dat en dat ben ik niet vergeten. Alleen weet ik nu niet meer waar het over ging. Misschien zijn die oude gedachten versleten door al dat malen. Is de kwelling verbleekt. Misschien is de waarheid dat ik helemaal nergens tussenin zit in het Dasgupta. Blijf ik hier misschien wel voor altijd, of blijft het Dasgupta bij mij als ik wegga.

Vanochtend voelde ik me erg lui. De gong slaat om vier uur.

Vóór zes uur hoeven de dienaren nog niet aan de voorbereidingen voor het ontbijt te beginnen, dus zit ik meestal het eerste anderhalf uur bij de meditatie en ga pas weg als het chanten begint. Dat is absoluut het beste gedeelte van de dag. Waarom? Dat weet ik eigenlijk niet. Vóór het ochtendgloren doet niets pijn. Je loopt in het donker naar de meditatiehal. De ochtendlucht voelt zacht aan, alles is vochtig van de dauw en het is heel stil. Als je een van de eersten bent, zie je konijntjes in het gras. Er staan sterren aan de hemel, en de sterren zijn helder hier. Koud. Mensen dragen fleece truien met capuchons en zien eruit als monniken of spoken. Alles ziet er een beetje spookachtig en verstild uit. In de zaal liggen je kussen en dekens op je te wachten. Het licht is gedempt. Je sluit je ogen en luistert hoe de anderen binnenkomen, onrustig en snuffend en kuchend. Daar word je gek van. Een stem in je hoofd zegt: hé, ik ben niet zo vroeg opgestaan om naar jullie scheten en gerochel te luisteren. Ik krijg al genoeg stank voor dank als ik de wc's schoonmaak. Dan besef je dat die geluiden gezellig zijn. Ze beschermen je. Dat is vreemd. Je wordt gek van iemand die voortdurend haar neus snuit en tegelijkertijd voel je je beschermd en nederig. Die persoon doet een grote opoffering om naar het Dasgupta te komen om te proberen haar leven te veranderen. Wie ben jij om zo kritisch te zijn? Per slot van rekening is het goed om je nederig te voelen en tegen jezelf te zeggen, stop met dat zeuren omdat dat mens haar neus snuit, Beth Marriot. Je weet niet hoe ellendig ze eraan toe is of wat voor shit ze heeft meegemaakt.

Dus laat ik het kuchen en snuffen voor wat het is. Ik aanvaard het als jeuk of kramp, of als de kraaien die op het prefab dak scharrelen. Die kunnen behoorlijk wat lawaai maken. Ik hou van de ochtendsessie. Die is het best. Maar vandaag voelde ik me lui. Ik stond niet op toen de gong klonk. Er is iets aan het veranderen. *Anicca*. Voel de verandering. *Abnichaaa, Abnichaaa, Abnichaaa*. Ik hou van de manier waarop Mi Nu dat woord zegt met haar zangerige Aziatische stem. Voel het kloppen in je polsen, Beth, voel de tinteling in je wangen. Verandering. *Anicca*. Het is misschien door diezelfde verandering dat ik een pen heb gepakt.

Vandaag, in een impuls, heb ik een pen gepakt. Schrijven is ook verboden in het Dasgupta Instituut. Schrijven en seks.

Niet dat ik het schrijfverbod ooit erg heb gevonden. Het enige voorschrift waar ik wel moeite mee heb gehad toen ik net in het Dasgupta was, was de Edele Stilte. Niet praten. Niet zingen. Terwijl het voor mij zo vanzelfsprekend is om af en toe hardop te zeggen: Morgen allemaal! Wil je de waterkan eens doorgeven? Hé, je bent vergeten je schoenen uit te trekken! Of soms *moet* ik gewoon in zingen uitbarsten: *When the working day is done, Girls just wanna have fun!* Ik moet dansen en swingen en stampen. Stilte was dus moeilijk voor mij. En het leuke van dienaressen zijn, is dat je een beetje mag praten, tenminste in de keuken. Nee, je *moet* praten om je werk gedaan te krijgen. Maar natuurlijk nooit tegen de mediterenden. Je mag de mediterenden niet storen.

Nu zit ik te liegen. Eerlijk gezegd werd ik ook gek van het niet-roken voorschrift. Ik had drie pakjes meegebracht om de tien dagen door te komen en rookte ze op achter de bosjes aan het eind van het veld. Dat moeten mensen gezien hebben. Maar ik heb ze niet allemaal opgerookt. Acht maanden later heb ik nog steeds een half pakje. Je zou denken dat het een belangrijke gebeurtenis in mijn leven was, dat stoppen met roken. Mijn god, ik heb het vaak genoeg geprobeerd omdat Carl er zo over aan m'n kop zeurde. Maar nu herinner ik me niet eens wanneer het is gebeurd. Dat komt door meditatie. We leven in het Dasgupta in trance. Een eindeloze *jhāna*. Ik hou van dat woord. Op een dag merkte ik dat ik niet meer rookte. Op een dag realiseerde ik me dat ik niet meer aan papa en mama en Jonathan en Carl en Zoe dacht. Ik dacht niet meer aan Pocus, dacht niet meer aan de toekomst. De Dasgupta-techniek werkt dus. Ik was gegroeid in Dhamma. Maar nu zit ik dit ineens allemaal op te schrijven. Ik, die vroeger nooit iets anders dan songs heb geschreven. Eigenlijk vind ik dat verbod om te schrijven nog steeds niet erg. Ik bedoel, het was leuk om te roken toen ik niet mocht roken. Ik ben niet gestopt door dat voorschrift. En het is leuk om nu te schrijven in de wetenschap dat het niet mag. Dat voelde behoorlijk heftig vanochtend. Een heftig Beth-gevoel. Misschien sta ik op

het punt van een voorbeeldige Dasgupta-dienares te veranderen in een krankzinnige, rebelse meid die alle voorschriften aan haar laars lapt. Dan gooien ze me eruit en zal ik te weten komen waar ik de hele tijd tussenin heb gezeten.

Een van de mannelijke dienaren heeft een BlackBerry. Ik was behoorlijk kwaad toen ik dat zag. Ralph. Een Duitser. Tijdens het koken komen de dienaren in de buurt van leden van de andere sekse. Er is maar één keuken en we koken hetzelfde voor iedereen, mannen en vrouwen, nieuwe en oude studenten, hoewel er natuurlijk dingen zijn die oude studenten vaarwel horen te zeggen, zoals cake en fruit 's middags. Ik kwam een paar minuten te vroeg binnen voor het ontbijtcorvee en trof Ralph aan zittend op een werkblad terwijl hij over het schermpje gebogen zat. Ralph is er trots op dienaar te zijn. Zijn knappe gezicht staat strak van de devotie. Hij denkt graag aan al het goede wat hij doet. Zonder ons zouden de mediterenden niet in stilte kunnen leven. Ze zouden niet in staat zijn zichzelf te bevrijden van hun slechte karma en *sankharas* om te beginnen zichzelf te zuiveren. Nou, eerst probeerde hij het ding in de zak van zijn schort te moffelen, maar toen hij zag dat ik gezien had waar hij mee bezig was, vroeg hij of ik m'n e-mail soms wilde checken. Hij wilde me medeplichtig maken. Ik had hem bijna aangegeven. Misschien had ik dat moeten doen. 'Dat druist echt in tegen de geest van het Dasgupta,' zei ik. 'Je moet je schamen. Wat heeft het voor zin dat wij een zuivere atmosfeer creëren als jij de boel vervuult met naar porno te kijken op je BlackBerry?'

Daar schrok hij van. Grappig eigenlijk. Hoe ik kon denken dat hij naar porno zat te kijken, vroeg hij. Hij heeft een sterk Duits accent. 'Warum denk jij dat?' Het kostte moeite mijn gezicht in de plooi te houden. 'Alle mannen kijken naar porno,' zei ik. Een waarheid als een koe. 'Waarom deed je anders zo stiekem?'

Maar als ik Ralph zou aangeven bij de Harpers, of bij Mi Nu, zouden ze mijn verklikken meer afkeuren dan zijn BlackBerry. In het Dasgupta moet iedereen gehoorzaam zijn aan de voorschriften *omdat hij dat wil*. Zolang er geen meditatie mee verstoord wordt, hoeft een regelbreker niet berispt te worden. Ik had waar-

schijnlijk wel kunnen zeggen dat Ralph mij stoorde, maar ik weet niet zeker of een dienaar meetelt. Een dienaar is een oude student, die geacht wordt boven zo'n storing te staan. Waarom zouden we de methode anders geleerd hebben? Toch stoort het me. Het kriebelt als ik bedenk dat hij toegang tot het internet heeft, en hoe het zou zijn om mijn e-mail weer eens te bekijken. Of Facebook. Jezus. Nu ik pen en papier heb kan ik misschien een anoniem briefje schrijven. RALPH HEEFT EEN BLACKBERRY. HIJ BEZOEKT PORNOSITES. Nu ik weer schrijf, ga ik misschien weer roken ook. Ik zou dat laatste halve pakje kunnen oproken. Dan kan Ralph *mij* aangeven. Ik zou hem een beetje rookadem kunnen toebazen als we peentjes staan te schrappen. Ze zouden me vragen waar ik die sigaretten vandaan heb, omdat ik al maanden niet van het terrein af ben geweest. Dan zou ik schuld bekennen en spijt betuigen. Misschien wel tegenover Mi Nu Wai. Ik zou graag een reden hebben om haar iets op te biechten. Ik zou kunnen zeggen dat ik hem 's avonds wel eens naar de kroeg ben gesmeerd. Maar ik denk niet dat Ralph me zou aangeven. Ralph vindt me leuk. Hij wil altijd een handje helpen bij het schoon-schrappen van de borden, en het opvissen van de troep uit het afvoerputje na de lunch. Misschien heeft hij me zijn BlackBerry wel expres laten zien. Ralph mag me wel, maar hij is te jong, te lief, te *Duits*. Ik val niet op lieve jongens. Er lopen hier tientallen aantrekkelijker mannen rond. En vrouwen. Het is maar goed dat seks is verboden in het Dasgupta. Misschien zijn er goede redenen om schrijven te verbieden.

Ik ben niet weer gaan slapen toen ik in bed bleef liggen. De anderen zijn opgestaan met dat heerlijke gevoel van onderwerping dat we 's morgens allemaal hebben. Ze gingen naar meditatie. Maar ik bleef in bed liggen nadenken. Na een minuut of tien kwam Meredith terug om te vragen of ik ziek was, maar omdat we alleen iets mogen zeggen als het absoluut noodzakelijk is, heb ik geen antwoord gegeven. Meredith is een mollig meisje, wel knap, denk ik. Ze heeft een leuke glimlach. Ze gaat studeren in Cambridge aan het eind van de zomer, zegt ze. Ik heb geen antwoord gegeven. Ik heb zelfs mijn hoofd niet geschud. Nu zal

ze zich afvragen wat er aan de hand is, waarmee ze me beledigd heeft. Jezus. Waarom ben ik zo vals? Ik weet het niet. Ik vind het leuk. Ik vind het leuk om aardig te zijn en ik vind het leuk om vals te zijn. Ik denk dat Meredith wel een beetje valsheid verdient. Ze moet absoluut wat kilo's kwijtraken. Als ik al ooit de kans had om naar Cambridge te gaan, dan heb ik die lang geleden al verknoeid.

Ik ging dus niet weer slapen maar lag na te denken. Het is een tijdje geleden dat ik dat nog deed. Vroeger, als ik in bed lag na te denken was ik aan het plannen, plannen, plannen, was ik zenuwachtig en opgewonden. In gedachten schreef ik songs, plande ik wanneer er geoefend kon worden en waar, dan dacht ik aan optredens, e-mails, de website, geld. Maar eenmaal in het Dasgupta sprong ik zo snel mogelijk uit bed omdat de gedachten *afschuwelijk* waren. Zodra ik wakker werd begon mijn hoofd te bonzen. Nee, dat is niet waar. Er was een fractie van een seconde rust voor de gedachten als een lawine naar beneden kwamen en me bedolven. En dan vervloekte ik die seconde rust omdat de lawine er des te erger door werd. Je moet van die gedachten af zien te raken, zei ik steeds tegen mezelf. Dat moet, dat moet. Je moet die gedachten uitroeien, voor ze jou uitroeien. Dood dood dood. Het Dasgupta is een prima plaats om gedachten uit te roeien. Dat begreep ik. Ik besepte meteen hoe gelukkig ik was dat ik hier naartoe was gekomen. Anders zou ik dood zijn gegaan. Maar die tijd is voorbij. Vervraagd. Vanochtend ben ik gewoon in bed blijven liggen nadenken over wat ik gisteren ontdekt heb. Voor de eerste keer in maanden wilde ik genieten van het nadenken over iets nieuws dat is gebeurd. Wat ik gisteren heb ontdekt heeft me aan het schrijven gezet. Ik moet voorzichtig zijn.

Ik heb een dagboek gevonden in een van de mannenkamers. Terwijl de studenten mediteren, maken de dienaren schoon. De dienaren maken de mannenafdeling schoon en de dienaressen de vrouwenafdeling. De wc's elke dag en om de andere dag de douches en de wastafels. Wc-papier aanvullen en papieren handdoekjes, tampons en maandverband, zeepreservoirs bijvullen en het biowaspoeder voor de mensen die hun sokken en kousen

wassen. De haren uit het afvoerputje halen. Er zijn nog steeds mensen die tampons in de wc gooien. Ik vind het niet erg, het doet de tijd voorbijgaan. Het is raar hoe gemakkelijk de overstap is van meditatie naar vloeren schrobben, alsof het niet uitmaakt. Maar het ontsmettingsmiddel was op. Ik word natuurlijk niet geacht dat te doen, maar ik ging naar de mannenafdeling. Ik heb er een hekel aan om een klus niet af te maken en alle studenten zaten toch in de hal. Ralph en Rob waren onkruid aan het wieden op het pad. 'In de kast aan het eind van de gang,' zeiden ze. 'Slaapblok A.'

Ik vond het ontsmettingsmiddel, en toen ik door de gang terugliep, duwde ik een deur open om te kijken hoe de mannenkamers eruitzagen. Waarom doe ik dat soort dingen toch? Voor hetzelfde geld had er iemand in z'n eentje zitten mediteren, die ik dan van de wijs had gebracht met mijn vrouwelijke vorm. Of zitten te masturberen! Je weet het maar nooit met mannen. Mevrouw Harper zou er een hartaanval van krijgen.

Het was een eenpersoonskamer, dus voor een ouder iemand of een gehandicapte, of een belangrijk figuur. Niet voor mij dus. Er lag een koffer open op bed en die zat vol rode schriften, wat tegen de regels is. Er waren pennen ook, een half dozijn balpenen. Ik pakte een van de schriften. Ik was meteen gegrepen door het handschrift. Het was groot en erg schuin, alsof een sterke wind over de regels blies die de bovenkant van de letters voorover deed buigen, ze naar de rand van het papier dreef. Ik las een paar woorden en wist meteen dat deze gast serieus in de problemen zat. *Omdat je duidelijk niet in staat bent uit te maken wie je bent, kun je net zo goed niets worden.* Dat soort taal. *Omdat je iedereen kapot hebt gemaakt met wie je ooit te maken hebt gehad, ben je hun dan niet verschuldigd jezelf kapot te maken?* Nee, het was fraaier gezegd. Ik herinner me de exacte woorden niet. Of hoogdravender. Absoluut een ouder iemand, dacht ik. Of misschien ook niet. Wie zal het zeggen? Misschien een hoogdravend gehandicapt kind of een lievelingetje van de leraar. Eén schrift was maar half volgeschreven en op de laatste bladzijden stond de datum van deze week en iets over zijn aankomst in het Dasgupta en dat hij

zich te laat had gerealiseerd dat hij niet meer terugkon naar de kluisjesruimte waar hij zijn mobieltje had achtergelaten. *Tien dagen zonder mobieltje*. Ik glimlachte want dat is mij ook overkomen in het begin. Dat overkomt iedereen. Ze halen een streek met je uit. *Waarom schrijf ik altijd alsof het voor iemand anders is?* had hij geschreven. Dat vond ik vreemd opwindend.

Ik pakte een van de schriften en nam het mee naar de vrouwenafdeling. Niet verstandig. Terwijl de anderen vanochtend in de hal waren heb ik het gelezen. Of liever doorgebladerd. Het is een verschrikkelijk handschrift en ik weet niet of het me echt interesseert. Maar toen het volgende Uur van Sterke Discipline aanbrak en de kust vrij was, heb ik het weer teruggebracht, samen met het ontsmettingsmiddel, waarna ik weer snel naar de hal liep. Sterke Discipline moeten we allemaal volgen, dienaren en studenten. Het was niet verstandig omdat ik me niet meer op mijn meditatie kon concentreren nadat ik het gelezen had. Plotseling begonnen alle oude gedachten en herinneringen weer te roepen en te schreeuwen en kabaal te schoppen. Ik vraag me ineens af of heel die tijd in het Dasgupta geen tijdsverspilling is geweest.

Volledige overgave

Om de tien dagen wordt er gewisseld in het Dasgupta. Vóór de lunch wordt de zwiijgplicht opgeheven. De studenten kletsen er een middag lang als bezeten op los, doen hun donaties zolang ze nog enthousiast zijn, en vertrekken de volgende ochtend. Retraite afgelopen. Als ik dus de komende acht dagen niet terugga om nog eens naar het dagboek te kijken, zal het samen met zijn auteur verdwijnen en ben ik verder veilig. Er arriveert een andere groep en ik zal weer in mijn Dasgupta-gewoonten vervallen. Het is me al één dag gelukt. Ik voel me beter, mijn gelijkmoedigheid is teruggekeerd. Dat merk ik aan de hoeveelheid spanning in mijn dijen als ik zit. Ik kan er natuurlijk op geen enkele manier achter komen wie de schrijver is omdat ik niet naar de mannenafdeling kan gaan als iedereen terugkeert naar zijn kamer. En zelfs al kon ik dat wel dan had ik me midden in de gang naar het slaapblok moeten bevinden om te zien wie er naar die deur ging, of vlak in de buurt van het raam moeten staan als hij de gordijnen dichttrok. Van de vrouwen weet ik ook niet wie in welke kamer zit. Waarom zou ik? Er zijn er zo veel. We maken de slaapkamers niet schoon tijdens de retraite, maar als je na afloop een bezem onder de bedden doorhaalt is het ongelooflijk wat je daar allemaal aantreft. Sigarettenpakjes, chocoladewikkels, lege cupcakes. Een keer een cognacfles. Mensen zien er zo plechtig uit als ze bij het krieken van de dag naar de Metta Hal lopen met hun capuchon over hun gebogen hoofd maar ze hebben bijna allemaal spullen op hun kamer die ze niet zouden mogen hebben.

‘Wat we van jullie vragen de komende tien dagen,’ zegt Harper als de mensen arriveren, ‘is volledige overgave.’ Het is de enige keer dat hij echt een speech houdt en hij doet dat helder en

eenvoudig. 'Je moet je aan ons overgeven. Dat is de enige manier om iets te bereiken.' De mensen lijken dat plechtig te aanvaarden. Ze hebben het verkooppraatje gelezen op de website, dus het komt nauwelijks als een verrassing. Maar ze houden allemaal iets achter de hand: een tijdschrift, sigaretten, een MP3-speler, iets van henzelf als steuntje om tien dagen stilte door te komen. Een keer heb ik een anaal massageapparaat gevonden. Daar stond ik wel van te kijken. Ik moest lachen. Ik liet het aan Harper zien. Ik word behoorlijk boos als mensen de regels overtreden. Je ziet ze blikken uitwisselen terwijl dat niet mag. Edele Stilte betekent ook geen oogcontact, geen intimiteit, geen geginnik. Je vraagt je af waar *ik* me druk over maak als *zij* dat niet van plan zijn? Maar ik moet er ook om glimlachen en ik ben blij dat ze het doen. Per slot van rekening heb ik zelf ook wat afgekleetst de eerste tien dagen dat ik hier was. Er was een aardig Frans meisje op mijn kamer die me knuffelde als ik huilde en me pepermuntjes gaf. Ze was lief en erg zacht. Ik ben haar naam vergeten. Carl en ik hadden het vaak over jezelf geven. In de liefde, zei hij, was er maar één manier om je te geven en dat was absoluut, volledig en compleet. Zo was dat met liefde. Ik zei dat je dat niet zomaar even kon besluiten. Sommige mensen gaven zich totaal wanneer ze het niet wilden en anderen konden zich niet geven wanneer ze het wel wilden en dat gold ook voor muziek en voor alles waar betrokkenheid mee gemoeid was. Of je het deed of niet, of je het kon of niet, dat hing van jou af, van de situatie. Het was geen besluit dat je kon nemen. Inmiddels zit ik naar de mannen in de Metta Hal te gluren en vraag me af wie het kan zijn. Waarom wil ik dat weten? Twee dagen geleden zou ik toevlucht gezocht hebben in het Drievoudig Juweel. *Buddham saranam gacchami. Dhammam saranam gacchami. Sangham saranam gacchami.* Het was een plezier om die woorden alleen maar uit te spreken. Ik neem mijn toevlucht tot de Dhamma. Maar niet nu. Nu ga ik dat niet doen. Er is iets veranderd. *Anicca.*

Drie toevluchtsoorden en ook drie plaatsen waar je naar de mannen kunt kijken. Het is verwonderlijk hoe sluw ze in het Dasgupta zijn in het gescheiden houden van de seksen. Als de

nieuwelingen arriveren, in hun auto's, of in het shuttlebusje vanaf de bushalte, hebben ze de indruk een gewone oude boerderij te betreden. Er is een veranda en een gang – iedereen is aan het babbelen, lachen – dan volgt een kluisjesruimte aan de linkerkant. Je stopt je spullen in een kluisje, net als in het zwembad, je geld, boeken, pennen, telefoon, laptop. Dan draai je de sleutel om, die terugspringt in je hand, zodat je niet het gevoel hebt het contact met je spullen te hebben verloren. Je hebt de sleutel. Je kunt terug wanneer je maar wilt. Denk je.

Dan volgt een enorme zaal – het zal ooit een oude schuur zijn geweest, of koeienstal – met rijen tafels om aan te eten. De vrouwen moeten zich aan de rechterkant gaan inschrijven, de mannen aan de linkerkant. Dan, wanneer Harper zijn zegje doet over totale overgave, wordt de kluisjesruimte afgesloten en gaat ook de deur naar de ingang en de buitenwereld dicht en doet verder niet meer mee. En aan het einde van zijn speech, als hij iedereen een goed verblijf toewenst, trekken twee dienaren rustig een vouwwand dicht over de hele breedte van de eetzaal, dwars tussen de tafels van de mannen en de vrouwen door, en vergrendelen die. En dat is het dan. Je kunt niet terug naar je spullen in de kluisjesruimte, of naar buiten, en je kunt niet meer met leden van het andere geslacht praten. De enige uitweg uit de hal voert nu naar de toiletruimtes, de slaapblokken, de meditatiehal en de recreatieweide, allemaal strikt verdeeld in een mannelijke en vrouwelijke helft.

Soms, als er een stelletje bij zit, raakt er iemand van streek. Ze wisten dat ze uit elkaar gehaald zouden worden, maar ze hebben geen tijd gehad om afscheid te nemen. Ik herinner me een zwangere vrouw die behoorlijk hysterisch werd. Er is altijd minstens één koppel bij dat een kind verwacht, altijd het eerste kind. Ze willen zich heilig en gezegend voelen. Dat hele scheppingsidee vervult hen met ontzag. Die vrouw kwam aanrennen toen we de vouwwand vergrendelden. Ik vind het wel leuk om die wand te installeren. Ik bied me altijd vrijwillig aan. Ze begon te schreeuwen en sloeg met een vuist op de wand. 'Afscheid nemen wordt overschat,' zei ik tegen haar.

Nadat deze scheiding heeft plaatsgevonden zijn er drie plaatsen waar je naar de mannen kunt kijken of – waarschijnlijker – waar zij naar jou proberen te kijken. Het hek dat tussen het badhuis en de Metta Hal loopt is nog niet helemaal begroeid met klimplanten. Er zitten open plekken in. Je kunt dus door het staaldraad heen en gaten in de jasmijn en hondsrozen, een blik op het andere geslacht werpen, terwijl jij wandelt en zij wandelen. Met een beetje geluk vang je een glimp op van een leuk hippietype, maar meestal zijn het sombere slungelige jongens of oudere kerels die rondschuifelen, hun hoofd gebogen over hun pens. Het zal wel niet gemakkelijk zijn voor oudere mannen in het Dasgupta. Ze hebben meer tijd gehad om slecht karma en *sankharas* op te bouwen. Ik durf te wedden dat hun dijen en enkels branden als de hel tijdens de uren Sterke Discipline. Meisjes raken jonger uit de rotzooi, denk ik. Tegen de tijd dat ik dertig ben, zal ik gezuiverd zijn of dood.

Achter de hal staat nog een hek dat de grote weide verdeelt, en daarachter is het bos. Tegen dit hek groeit geen klimop of zoiets, maar de wandelpaden liggen kilometers uit elkaar en het gras aan weerszijden wordt niet gemaaid, en is dus hoog en nat. Als je tijdens een wandeling rond de weide opzij kijkt, vang je misschien wel een blik op van een slenterende man in zijn wijde meditatiebroek en sjofel shirt. We zijn allemaal sjofel in het Dasgupta. Of misschien zit er iemand op de bank hoger op de weide over het landschap uit te kijken. Mensen zitten daar te staren zonder echt iets te zien. Maar dat was het wel zo'n beetje. Wanneer je natuurlijk verder over de weide zou doorlopen, het bos in, en dan het pad verlaten en je door de braamstruiken een weg zou banen naar het hek, dan zou je daar in theorie een onderonsje kunnen hebben met een man. Ik weet zeker dat sommige stelletjes dat doen. Als het echt dringend was zou je zelfs over het hek kunnen klimmen om te zoenen. Zo hoog is het niet. Een stel moet in het Dasgupta een speciale clausule ondertekenen waarin staat dat ze niet met elkaar zullen spreken of elkaar zullen aanraken gedurende de tien dagen van de retraite. Maar waarom denk ik hier nu aan? Dat zou ik niet moeten doen. Ik zou niet moeten

denken aan geliefden die beloven dat ze zelfs niet zullen proberen naar elkaar te kijken. Wat een luxe! Stel je eens een koppel voor, ze houden van elkaar, zij is in verwachting, hij aanbidt haar, en ze beloven plechtig dat ze tien dagen lang niet met elkaar zullen spreken of zelfs maar naar elkaar kijken. Tien kostbare dagen van haar zwangerschap zullen ze stil en devoot zijn, zullen ze zitten mediteren en hun geest zuiveren opdat die klaar zal zijn voor de geboorte van hun eerste kind. Ze zijn dicht in elkaars buurt, fysiek gezien – zo gigantisch is het Dasgupta niet – maar toch proberen ze geen contact te maken, op de gefluisterde berichtjes van liefde en aanmoediging na natuurlijk die ze elkaar in gedachten versturen: ik hou van je, mijn schat, ik hou van je, echt waar, onze baby zal weldra sterk en prachtig geboren worden en ik zal nog meer van hem houden, of van haar, omdat het onze baby is, in hem zal ik van jou houden, of in haar, en natuurlijk kunnen deze ouders-in-spe er allebei gerust op zijn dat ook al kunnen ze elkaar niet in de armen sluiten, de ander hen toch niet kan bedriegen, dat is onmogelijk, hoe zou iemand een ander kunnen bedriegen in het Dasgupta Instituut? Dus zullen ze zich tien dagen lang zo zuiver voelen omdat ze zich onthouden van spreken en aanraken en tegelijkertijd zeker weten dat wanneer ze thuiskomen, nog steeds met een zuiver en heilig gevoel en babbelend over al hun vreemde en heerlijke meditatie-ervaringen, ze meteen samen de koffer induiken voor een uiterst liefdevolle en zalige vrijpartij.

Ik wist dat ik hier niet aan moest denken. Ik had niet moeten gaan schrijven. Van het een komt het ander als je nadenkt en je gedachten opschrijft. Valse lege fantasieën, pijnlijke formaties van de geest, *sankharas*. Die koppels weten precies waar ze tussenin zitten als ze tien dagen naar het Dasgupta Instituut komen. Ze zitten tussen zoenen en strelingen. Geen wonder dat ze niet worstelen met die bramen in het bos. Dat zou het fantastische moment bederven waarop ze thuis met hun gezuiverde zelf of niet-zelf weer tussen de lakens schuiven. Geen condoom want hun baby zit al in haar buik. Over onthechting gesproken. Over het overwinnen van de begeerte gesproken. Ik wist het, ik had

hier niet aan moeten denken. Die keer toen Jonathan terugkwam uit Australië. God. De geest is vuur. Dat is een grote waarheid die Dasgupta daar zegt. Woorden zijn vonken. Ideeën zijn vuurpijlen. Je steekt het lontje aan en het is altijd te kort. Het idee ontploft in je gezicht. Maar ik zou hun geluk niet willen. Echt niet. Of hun baby. Nee, echt niet. Ze laten elkaar snel genoeg in de steek. Zeker weten. Allemaal. Ze zullen in angst leven om verlaten te worden, of in pure verschrikking dat ze zelf weg zullen gaan. Of beide. Liefde is wachten op verraad, het doet er niet toe wie van de twee schuldig is. Daarna komt de kweuling, en dan de leegte. Over gelijkmoedigheid gesproken. Die kerel van dat dagboek weet dat. Maar ik wil hun illusies niet. Ik wil geen songs schrijven over hun illusies of hun teleurstellingen. Een song over geluk is altijd een song over teleurstelling in wording. Hoe meer geluk hoe meer mensen ik hoor huilen. Ik wil niet over hen schrijven of nadenken. Of over hun baby. Mama en papa. Maar ik wens ze het beste. Echt. Dat probeer ik. Mogen ze verlichting vinden, mogen ze vervuld worden van geluk en meevoelende vreugde, moge hun kind gezond en prachtig opgroeien in Dhamma. Mogen alle wezens geluk en vrede kennen, mogen alle wezens bevrijd worden, bevrijd, bevrijd.

De derde plaats, zei ik, waar je de jongens kunt zien is de Metta Hal zelf. Zij zitten links, wij rechts. Zeventig matten aan hun kant, in rijen, allemaal met blauwe kussens en grijze dekens. Zeventig matten aan onze kant met blauwe kussens en witte dekens, of liever gebroken wit. Met een breed pad ertussenin. De mannen hebben hun videoscherm, hoog tegen de muur. Wij het onze. Onze blikken mogen elkaar niet kruisen als we naar Dasgupta's redevoeringen luisteren. Een man is afleiding voor een vrouw en een vrouw is een enorme afleiding voor een man. Natuurlijk als je een beetje te laat zou binnenkomen in de hal voor het Uur van Sterke Discipline, dan zou je vanaf de andere kant alle mannen met één oogopslag kunnen zien terwijl je naar je plaats loopt. Maar mijn mat ligt een eind van het middenpad af en ik heb geen smoes om dichterbij te gaan zitten. Ik vind het prima zo. Waarom zou ik naar mannen willen kijken? Tenzij ik

iets kon verzinnen om naar Mi Nu Wai toe te gaan en voor haar te knielen, een speciaal verzoek of zo.

Mensen die de Metta Hal in komen doen hun schoenen uit op de veranda, mannen aan de linkerkant van hun veranda, vrouwen aan de rechterkant. Ze wandelen op hun sokken of op blote voeten de hal in, naar de hun toegewezen mat, rommelen met kussens en dekens, installeren zich, sluiten hun ogen. Niemand kijkt rond, behalve de leraren en hun assistenten. Twee mannelijke assistenten, twee vrouwelijke. Ze kijken of we er allemaal zijn. Ze hebben lijsten. De video begint pas als we allemaal op onze plaats zitten. Ze controleren ook je kleding. Ik ben een keer teruggestuurd omdat ik mijn bh was vergeten. Dat was lang geleden. Mijn t-shirt zat te strak, zeiden ze. Ik geneerde me, maar was ook tevreden. Onderweg stopte ik bij de wc om in de spiegel te kijken. Ze hadden gelijk. Je kon mijn tepels zien. Hoe dan ook keek ik vandaag even naar links terwijl ik tussen de kussens door liep. Maar omdat de assistenten je altijd in de gaten houden, kan je de andere sekse niet echt goed bekijken. Dat zouden ze merken. En wat zou ik trouwens kunnen zien zonder bril? Ik ga geen bril opzetten om te mediteren. Wat kan het mij tenslotte schelen wie die dagboekschrijver is. De zoveelste man met problemen. Een smeerlap of een loser. Misschien allebei.

Als ik me eenmaal op mijn mat heb geïnstalleerd, kijk ik alleen nog maar naar Mi Nu Wai. Miiii Noeoeoe Waaaiiii. Ze zit helemaal vooraan op een brede, lage zetel, een tafel bijna, met een wit kussen, en draagt een ruime witte broek en bloes. Haar schoudertjes zijn zo smal als was ze een vogeltje en als ze haar sjaal om zich heen trekt lijkt het alsof haar donkere haar boven op een bleke driehoek staat die een beetje boven ons zweeft. Haar rug is recht maar niet verticaal, ze leunt wat naar voren, naar de mediterenden toe, en haar geheven gezicht staat ernstig en sereen. Ze is zo stil, zo bleek, zo tijdloos, zo bijna niet aanwezig dat je wel naar haar moet blijven kijken, zoals je naar iets kijkt dat op het punt staat aan de horizon te verdwijnen. Ik trek mijn voeten naar mijn kruis. Ik wil zijn als Mi Nu Wai. Ik wil net zo stil zijn, even transparant. Beth Marriot is te vlezig en te on-

rustig met haar stevige dijen en haar dikke tieten die onder haar fleece trui in een bikinitop geperst zitten. Je hebt jolige joekels van jantjes, Betsy M., zei Jonathan, volle bolle billen borsten. Ik heb altijd liever bikinitops gedragen. Niet voor de steun. Alleen om de tepels te verbergen. Het dreef hem tot waanzin. Tot zin.

Stop.

Haal adem.

Let op je adem.

Adem in, adem uit.

Het linkerneusgat, het rechterneusgat.

Adem is zo mooi, zoals hij – in en uit – heel zachtjes je lippen beroert.

Hoe kan Mi Nu zo stil zitten? In één beweging gaat ze zitten, ze installeert zich en is meteen stil. Niet als iets wat uitgeschakeld is of dood, maar juist alsof ze is aangezet, stralend en levend. Haar stilte gloeit als de maan. Ik voel het op vijf meter afstand. Mi Nu is de maan, die boven me hangt in haar verheven zetel, bleek en helder en stil. Een vaag glimlachje rond haar mondhoeken. Ik moet worden zoals zij. Soms denk ik dat ze een beetje heen en weer schommelt, nauwelijks waarneembaar, alsof ze nog dieper in bewegingloosheid en stilte wil verzinken. Misschien ligt het aan mij. Als ik naar Mi Nu kijk ben ik in trance. Mijn ogen zijn half gesloten. Een trage, bedwelmde tederheid welt op in mijn borst. Dan kan ik niet zeggen of zij het is die zit te schommelen, een beetje, of ik. We zijn aan elkaar gekluisterd zoals je ogen 's nachts aan de maan gekluisterd blijven, of de eindeloze sterren, als je op je rug op het strand ligt. 'Ben je maanziek of zo?' vroeg Carl. 'Waar denk je aan Beth? Jezus! Zeg eens wat!'

Ik hou mijn ogen op Mi Nu gericht. Wat gebeurd is, is gebeurd. Ik moet worden zoals zij. Ik hou van haar zwarte haar, uitgespreid over de witte sjaal. Ze zit nooit te frutselen en te sjorren als ze zich installeert. De zachte witte wol vleit zich om haar heen en valt stil. Ik hou ervan als ze haar haar in een paardenstaart draagt. Haar huid en sjaal smelten samen, spookachtig en zacht gloeiend. De lucht vormt een halo rond Mi Nu. Ze is een stomp van licht. Ze is een stomp van zwak licht en de ruimte schikt zich

rond haar bewegingloosheid. Maar het chanten is al begonnen. Nog maar vijf minuten te gaan. Mi Nu heeft me ruim een uur aan haar bewegingloosheid gebonden. Ik heb helemaal niet zitten draaien of zo. Geen sterke discipline bij nodig gehad. Alleen aanbidding. Haar gezicht reageert niet op de keelklanken van Dasgupta, die begint met chanten. *Buddham saranam gacchami*. Geen enkele reactie. De glimlach zweeft, helder en rustig. De maan zeilt door de tijd in stille roerloosheid. Ik hou van Mi Nu Wai.

Dan is de opname voorbij en komt ze in één beweging over-eind. De sjaal glijdt van haar rug. Ze staat op in een snelle, vloeiende beweging als een slang uit zijn mand. Geen spoor van stijfheid. Ze kijkt om zich heen en grijnst, nogal brutaal eigenlijk, en gooit haar zwarte haar naar achter. O, ik aanbid Mi Nu. Ik aanbid haar platte borst. Ik wil zijn zoals zij, naast haar zitten, naast haar eten, tegenover haar mediteren. Ik wil het podium op en met haar zingen, met haar swingen. Ik wil ongesteld zijn als zij het is, de badkamer delen, het bed delen, onze kleren delen. Ik wil haar adem ruiken en haar haar voor haar opsteken. Wat kan mij die zieke vent schelen met zijn hoogdravende dagboek? Wat kunnen mij al die verhalen over ellende en leed schelen? Mi Nu heeft helemaal geen verhaal. Ze is een stroom van roerloosheid. Heel wat anders dan die opgefokte Zoe, met al haar pillen en rijen minnaars. Toch kijk ik even naar de mannen als ik opsta. Ik kan er niets aan doen. Ze strekken hun stijve benen en schuifelen en kreunen. Ik heb mijn bril nodig om vanaf deze afstand iets te zien. Een man met een rode haarband. Dat is hem niet. Een oude dikkerd heeft een fauteuil van kussens voor zichzelf gebouwd. Maar er zijn zeventig mannen daar. Ik wil mijn leven doorbrengen met mijn ogen op Mi Nu gericht.

Dukkha

Ik hou van lawaai en ik hou van stilte. Ik heb mijn oren om zeep geholpen met koptelefoons en versterkers. Ik mis mijn piano, mijn gitaar, mijn wah wah. Maar niet genoeg. Het kan me eigenlijk niet schelen wat er met de band gebeurt zonder mij. Ik heb alles opgegeven voor de band en daarna heb ik de band opgegeven voor niets. Ik heb Carl opgegeven. Ik ben niet naar huis gegaan, niet naar een hogeschool of universiteit. Ik heb geen contact gezocht met Jonathan. Of een baan gezocht. Mogen alle wezens vrij zijn van gehechtheid. Mogen alle wezens bevrijd worden. Je maakt jezelf graag wijs dat je dingen mist, Beth Marriot, maar eigenlijk doe je dat niet. Zelfs het zingen niet.

Zou dat mogelijk zijn?

Vanochtend was ik om vier uur wakker. Ik was mijn bed uit voor de anderen op waren. Ik ging in het natte gras liggen in de weide achter de hal. Vandaag ga ik weer naar dat dagboek kijken. Ik heb het niet echt besloten, maar ik weet dat ik het zal doen. Net zoals je jezelf kon wijsmaken dat je gestopt was met roken, maar in een ander deel van je hersenen wist dat het niet waar was, dat je er vroeg of laat weer eentje zou opsteken. En dan was het leuk te bedenken hoe heerlijk die eerste peuk zou zijn. En beschamend tegelijk. Maar je had weer geen besluit genomen. Kon niet besluiten samen te gaan wonen met Carl, kon niet besluiten Carl te verlaten, kon niet besluiten je helemaal aan de band te geven, kon niet besluiten de band te verlaten, kon niet besluiten naar de universiteit te gaan – welke universiteit? Om wat te studeren? – kon niet besluiten om die baan bij Marriot's te nemen, kon niet besluiten iets anders te zoeken, kon helemaal niets besluiten. Niets. Maar die eerste peuk zal smaken. De eer-